

Sygn. akt III AUa 906/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer (spr.)
Sędziowie:	SSA Katarzyna Wołoszczak del. SSO Wiesława Stachowiak
Protokolant:	inspektor ds. biurowości Krystyna Kałużna

po rozpoznaniu w dniu 23 kwietnia 2013 r. w Poznaniu

sprawy z odwołań (...) S.A. (...) z siedzibą w P.

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji odwołującej (...) S.A. (...) z siedzibą w P.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu

z dnia 30 marca 2012 r. sygn. akt VII U 39/12

o d d a l a apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 listopada 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. stwierdził wobec (...) S.A. (...) z siedziba w P. i J. M., że przychód osiągnięty przez J. M. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) S.A. (...)w P. stanowi podstawę wymiaru składek n ubezpieczenie emerytalne i rentowe, chorobowe i wypadkowe, które wynosi:

okres ubezpieczenie emerytalne chorobowe wypadkowe

11/2006 1805,53 1805, 53 1805,53

09/2007 2260,50 2260,50 2260,50

02/2009 2227,85 2227,85 2227,85

04/2009 2302,94 2302,94 2302,94

12/2009 2010,40 2010,40 2010,40

05/2010 2218,66 2218,66 2218,66

12/2010 2862,60 2862,60 2862,60

Organ rentowy wskazał, że płatnik składek nie uwzględnił w podstawie wymiaru składek osiągniętych przez J. M. przychodów z tytułu wypłaconych w ramach pomocy materialnej dla pracowników przed świętami oraz dofinansowania do wypoczynku urlopowego finansowanych ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Od powyższych decyzji odwołania wnieśli zarówno J. M. jak i płatnik składek (...) S.A. z siedzibą w P..

Sąd Okręgowy-Sąd Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z dnia 30 marca 2012r. I. oddalił odwołanie J. M., II. Oddalił odwołanie odwołującej (...) S.A. (...) z siedzibą w P..

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

(...) S.A. (...) z siedzibą w P. powstała jako spółka akcyjna na mocy umowy zawartej w formie aktu notarialnego sporządzonego w dniu 12 grudnia 1990r. Przedmiotem działalności spółki jest m.in. prowadzenie wszelkiej działalności wytwórczej, usługowej, handlowej w kraju i za granicą. Zarząd spółki składa się z prezesa –K. P. i wiceprezesa –D. S..

J. M. ma (...) lat, od 17 listopada 1981r. jest zatrudniony w odwołującej spółce na stanowisku malarza. Odwołujący jest żonaty, jego żona nie pracuje od 1989r. Mażonkowie mają dwoje dzieci w wieku 21 i 23 lata-oboje obecnie pracują.

Od 1 stycznia 1996r. w spółce obowiązuje Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Zgodnie z pkt I ppkt 5 w/w regulaminu środkami funduszu administruje zarząd spółki, który odpowiada za zgodny z ustawą sposób ich wykorzystania. Komisja Socjalna, powołana przez zarząd spółki, wykonuje prace związane z obsługą funduszu w oparciu o zatwierdzoną przez zarząd instrukcję stanowiącą załącznik 1.

W myśl pkt II ppkt 1 przeznaczeniem funduszu jest udzielanie pomocy rzeczowej i finansowanej w zakresie: dofinansowania wypoczynku pracownikom i ich rodzin, zapomóg w szczególnych sytuacjach życiowych.

Pkt III ppkt 1 stanowi, iż osobami uprawnionymi do korzystania z funduszu są pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy z wyłączeniem pracowników przebywających na urloпах bezpłatnych powyżej 1 miesiąca. Uprawnienia do korzystania z funduszu nabywane są po przepracowaniu w spółce 12 miesięcy.

W pkt IV określono zasady przyznawania świadczeń socjalnych, w tym podano, że tytuły świadczeń z funduszu i kryteria ich przyznawania określa załącznik 2.

W załączniku wskazano, że środki funduszu świadczeń socjalnych będą przeznaczone na: 1) udzielanie pomocy rzeczowej i finansowanej (np. dofinansowanie wypoczynku urlopowego pracowników i ich rodzin organizowanego we własnym zakresie), 2) nieodpłatne lub częściowo odpłatne świadczenie usług na rzecz różnych form działalności kulturalno-oświatowej i sportowo- rekreacyjnej oraz dofinansowanie tej działalności organizowanej przez inne zakłady pracy, w tym imprezy okolicznościowe wraz z zakupem drobnych upominków i przygotowaniem poczęstunku (a) Dzień Budowlanych, b) (...) Dzień Kobiet, c) (...) Dzień Dziecka, Gwizdka dla dzieci, d) Nowy Rok, Święta, e) inne okoliczności. W w/w załączniku ustalono, że : dofinansowanie wypoczynku organizowanego we własnym zakresie przysługuje wyłącznie pracownikom, którzy przedłożą kartę urlopową i oświadczenie o terminie i miejscu wypoczynku- w wysokości do 50% najniższego wynagrodzenia; świadczenia z tytułu Świąt i Nowego Roku przysługują wyłącznie pracownikom w wysokości do 100% najniższego wynagrodzenia .

Kryterium przyznania tych świadczeń jest wniosek przelozonego.

J. M. uzyskał świadczenia socjalne w następującej wysokości:

w listopadzie 2006r. kwotę 350zł brutto (wczasy pod gruszą),

we wrześniu 2007r.- 350zł brutto (wczasy pod gruszą),

w lutym 2009r.- 350 zł brutto (wczasy pod gruszą za 2008r.),

w kwietniu 2009r.- 350 zł brutto (wczasy pod gruszą),

w grudniu 2009r.- 244zł brutto (paczka świąteczna),

w maju 2010r. -350 zł brutto (wczasy pod gruszą),

w grudniu 2010r.- 244zł brutto (paczka świąteczna.

W latach 2003-2006, 2008-2010 odwołujący otrzymał także bezzwrotne zapomogi w kwotach od 500zł do 700zł wypłacone z uwagi na trudną sytuację rodzinną.

Po przeprowadzeniu kontroli przez organ rentowy pozwany wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy oceniając zebrany materiał dowodowy dał wiarę zeznaniom odwołującego J. M. co do kwoty i terminów otrzymanych świadczeń, jednocześnie nie dał wiary zeznaniom, aby starając się o wczasy pod gruszą i paczki świąteczne opisywał swoją sytuację rodzinną.

Sąd nie dał również wiary zeznaniom członków zarządu odwołującej spółki D. S. i K. P., iż świadczenia z tytułu dofinansowania wczasów pracowniczych oraz paczek świątecznych były przyznawane według zasad wskazanych w art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Sąd nie dał wiary także zeznaniom świadka M. G., aby podstawą przyznania świadczeń odwołującemu J. M. było m.in. oświadczenie, iż pracownik znajduje się w trudnej sytuacji materialnej, albowiem nie wynika to z Zakładowego Regulaminu Świadczeń Socjalnych obowiązującego w spółce (...) S.A.(...), a także przeczą temu dołączone do akt wnioski J. M..

Za wiarygodne uznał Sąd zeznania świadka Z. M., iż zawsze kryterium przyznania dofinansowania do wypoczynku urlopowego było wykorzystanie przez pracownika 14 dni urlopu, a nadto każdorazowo sytuacja pracownika była analizowana celem stwierdzenia, czy przysługuje mu 200zł czy 350zł.

Dokonując analizy prawnej zebranego materiału Sąd Okręgowy przytoczył art. 8 ust.1 ustawy z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996r. Nr 70 poz.335 ze zm.) a także §2 ust.19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161 poz.1106 ze zm.). Nadto Sąd powołał przepisy art. 4 pkt 9 i art.18 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009r. Nr 70 poz.335).

W ocenie Sądu, analiza akt sprawy, a w szczególności Regulaminu Funduszu Świadczeń Socjalnych prowadzi do wniosku, że przyznawanie ulgowych świadczeń i usług oraz wysokość dopłat z Funduszu nie była uzależniona od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Pracownicy nie byli zobowiązani każdorazowo składać pracodawcy informacji o swojej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej.

Odwołująca stosowała kryterium długości zatrudnienia i wykorzystania odpowiedniej liczby dni urlopu oraz kryterium wniosku przelozonego i statusu pracownika (paczki świąteczne). J. M. znajdował się w trudnej sytuacji rodzinnej i materialnej, jednakże jego sytuacja życiowa nie była powodem przyznania mu świadczeń.

Tym samym Sąd uznał, że przychód osiągnięty przez J. M. z tytułu zatrudnienia u płatnika składek (...) S.A.(...) w P. stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe w wysokości wskazanej w decyzji.

Z tych powodów Sąd na podstawie przepisów prawa materialnego oraz art.477¹⁴§1 k.p.c. oddalił odwołania oraz orzekł o kosztach na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od wyroku złożył (...) S.A. (...) z siedzibą w P. zaskarżając wyrok w części tj. w pkt II oraz w pkt III w części zasądzającej od (...) S.A. na rzecz organu rentowego zwrot kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 60zł.

Skarżący zarzucił wyrokowi:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie było uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu,
2. naruszenie prawa procesowego- art. 233§1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przy ocenie zeznań świadków M. G. i Z. M., polegające na odmówieniu wiary zeznaniom tychże świadków, iż podstawą przyznania dofinansowania dla pracowników było m.in. ustalenie, iż pracownik znajduje się w trudnej sytuacji materialnej wyłącznie na tej podstawie, że nie wynika to z Zakładowego Regulaminu Świadczeń Socjalnych, a także przeczą temu dołączone wnioski J. M.;
3. naruszenie prawa procesowego- art. 233§1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przy ocenie zeznań przesłuchanych w charakterze strony członków zarządu odwołującej-D. S. i K. P., polegające na odmówieniu wiary zeznaniom odwołującej, iż świadczenia z tytułu dofinansowania do wczasów pracowniczych oraz paczek świątecznych były przyznawane według zasad wskazanych w art.8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, bez wskazania przyczyn dla których Sąd zeznania tychże osób uznał za niewiarygodne.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej zwrotu kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego za obie instancje, według norm przepisanych.

Pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje ustalenia dokonane przez Sąd I instancji oraz ich ocenę prawną.

Powyższe pozwala Sądowi Apelacyjnemu przyjąć te ustalenia za własne, bez potrzeby ich ponownego szczegółowego przytaczania.

Stan faktyczny sprawy jest zatem bezsporny, a spór dotyczy wyłącznie interpretacji przepisów prawa.

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestię ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne jest ustawa z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009r.nr 205 poz. 1585 ze zm.), a w dalszej kolejności rozporządzenie wydane na podstawie delegacji zawartej w tej ustawie.

Sporna kwestia dotyczy przede wszystkim art.18 ust.1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych formułującego ogólną zasadę, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Powyższe wynika z treści art. 4 ust.9 powołanej ustawy.

Z mocy delegacji zawartej w art.21 ustawy systemowej obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. W §2 ust. 1 powyższego rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, w tym, w punkcie 19 świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Niewątpliwie to pracodawca gospodaruje środkami funduszu, dokonuje podziału środków funduszu na poszczególne rodzaje działalności socjalnej i przyznaje poszczególnym uprawnionym świadczenia finansowe z funduszu na zasadach określonych w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Z funduszu mogą być finansowane tylko te rodzaje działalności socjalnej, które są objęte ustawową definicją pojęcia „działalność socjalna”. Swoboda regulacji w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę w art.8 ust.1 ustawy ogólną zasadą, że przyznawanie tych świadczeń ma być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach.

Oznacza to, co należy uwzględnić w zakładowych regulaminach świadczeń socjalnych, że przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Przy ocenie sytuacji materialnej pracownika należy brać pod uwagę dochody pracownika osiągnięte poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie z pracownikiem.

Odnosząc się do kwestii dofinansowania do urlopu wypoczynkowego w latach 2006-2010 należy podzielić pogląd Sądu I instancji, że świadczenia te zostały wypłacone pracownikom przez pracodawcę z pominięciem zapisów obowiązującego regulaminu ZFŚS.

Sąd I instancji trafnie powołał utrwalone już stanowisko judykatury, które wskazuje, że pomoc z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych musi być uzależniona od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 września 2009r. (syg.akt IUK 121/09) podkreślił, że „nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady”.

Kryterium wysokości wynagrodzenia zasadniczego pracownika, które zostało potwierdzone przez wiceprezesa spółki D. S. przez Sądem Apelacyjnym, a które wynosiło – średnie miesięczne wynagrodzenie w kwocie 15.000zł (k. 80,81, 202 akt), ponad wszelką wątpliwość nie spełniało warunków określonych w art. 8 ust.2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Tak ustalony próg wynagrodzenia powodował, że w zasadzie wszyscy pracownicy, poza ścisłym kręgiem kierowniczym, otrzymywali świadczenie w równej kwocie 350 zł, a osoby (nieliczne) zarabiające powyżej 15.000zł kwotę 200zł. Zatem tak ustalone kryterium de facto stanowiło jedynie pozorne zróżnicowanie wysokości przyznanego świadczenia z funduszu świadczeń socjalnych. Nadto nie uwzględnia ono innych okoliczności, jak stan liczebny rodziny, jej łączne dochody, indywidualnej sytuacji zdrowotnej członków rodziny etc., tym samym nie wyczerpuje normy zawartej w art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o z.f.ś.s.

Stąd świadczenie wypłacone przez pracodawcę z pominięciem wymienionej podstawowej zasady nie może być oceniane w sensie prawnym jako świadczenie socjalne, a tym samym nie może korzystać z uprawnień przyznawanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych.

Podsumowując, pomoc z funduszu może być dokonywana jedynie wówczas, gdy uzależnia się jej przyznanie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika.

W rozpoznawanej sprawie taka sytuacja nie wystąpiła, zatem dofinansowanie do wczasów wypłacone zainteresowanemu należy uznać za przychód w rozumieniu art.12 ust.1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek.

Również dopłata w gotówce do paczek świątecznych nie została wypłacona z zachowaniem kryterium określonym w art. 8 ustawy z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Jak wynika z zeznań D. S. „dofinansowanie” do paczek wypłacone w gotówce stanowiło równą kwotę dla wszystkich pracowników, a jego wysokość w żaden sposób nie korelowała z sytuacją materialną czy rodzinną pracownika.

O ile przyznanie paczek świątecznych w równej wysokości może być usprawiedliwione w pewnych sytuacjach charakterem tego świadczenia, o tyle, zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie sposób znaleźć jakiegokolwiek uzasadnienia przyznania z okazji Świąt Bożego Narodzenia wszystkim pracownikom równej kwoty w gotówce jako świadczenia socjalnego.

Takie świadczenie niewątpliwie należy również uznać za przychód w rozumieniu art.12 ust.1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek (art.18 ust.1 ustawy z 13.10.1998r. o s.u.s. w zw. z §1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. oraz art.81 ust.1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych). Nie zachodzi tu zatem wyłączenie przewidziane w §ust.1 pkt 19 rozporządzenia.

Okoliczność podnoszona przez apelującą, iż sytuacja zainteresowanego była znana Komisji Socjalnej nie może wpłynąć na odmienną ocenę stanu faktycznego, skoro J. M., który niewątpliwie znajdował się w trudnej sytuacji materialnej, otrzymywał dopłatę do paczek oraz dofinansowanie do wczasów w takiej samej wysokości co pozostali pracownicy, mimo że brak jest podstaw do uznania, aby sytuacje materialne, zdrowotne i rodzinne wszystkich pracowników były zbliżone.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny uznał zaskarżony wyrok za trafny i nie naruszający przepisów prawa materialnego, a tym samym apelacja z mocy art.385 k.p.c. podlega oddaleniu.

/SSA Katarzyna Wołoszczak/ /SSA Iwona Niewiadowska-Patzer/ /del.SSO Wiesława Stachowiak/